Reactienota zienswijzen sociale agenda

1 april 2025

1. Inleiding

Na publicatie van de sociale agenda op 23 januari 2025 zijn Raden en Staten in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. In Raden en Staten is in verschillende vormen waardering uitgesproken voor het gevolgde proces en is brede steun uitgesproken voor de inhoud van de sociale agenda. Daarvoor is de kwartiermaker en zijn team u allen zeer erkentelijk. Jongeren hebben ook een gezamenlijke zienswijze ingediend. Naar aanleiding van het onderzoek naar de mentale problemen ten gevolge van aardbevingen voegden we in de definitieve sociale agenda een passage toe, waarin de relatie met de sociale agenda wordt beschreven. Tot slot ontvingen we reacties via www.stemvanprovinciegroningen.nl

Om u een totaalbeeld te geven van alle zienswijzen en de reacties daarop reageren we in deze reactienota op alle zienswijzen.

2. Zienswijzen gemeenteraden en Provinciale Staten

Zienswijze	Reactie
Provinciale Staten Groningen:	
De uitvoering en verantwoording van Nij Begun zo dicht mogelijk bij de burger moet worden belegd, bij voorkeur bij provincies en gemeenten en het Rijk de voortgang en effectiviteit van Nij Begun moet bewaken, maar de lokale overheden de ruimte moet geven om zelfstandig uitvoering te geven aan de regeling. Verzoekt actief beleid te maken voor jongvolwassenen tot 27 jaar en te kijken naar verschillende vormen om jongvolwassenen actief te betrekken bij beleidsontwikkeling rondom werk, wonen en welzijn.	We ondersteunen de oproep om de uitvoering, voortgang en effectiviteit zoveel mogelijk lokaal en regionaal plaats te laten vinden. Dat zien we wel breder dan alleen bij regionale overheden. Op scholen, bij zorginstellingen, bij vrijwilligersorganisaties, door inwoners zelf, op sportclubs, etc. vindt ook heel veel van het behalen van de doelen plaats. Vaak in samenwerking met lokale overheden. De verantwoording vindt plaats via de Staat van Groningen, die wordt vastgelegd in de Groningenwet (zie ook de tekst hierboven). Het is uitdrukkelijk de bedoeling van de sociale agenda om jongvolwassenen te bereiken met maatregelen uit de sociale agenda en hen te betrekken bij het vormgeven ervan. Zie verder ook onze reactie op de inbreng van jongeren.
Het Hogeland en Eemsdelta:	
Voorleggen integraal plan van aanpak. De gemeenten vinden dat het integrale plan van aanpak, zodra dit gereed is, voor een zienswijze voorgelegd moet worden aan alle betrokken raden en Staten. Dit plan dient een	In de Groningenwet wordt vastgelegd dat er vijfjarige uitvoeringsagenda's worden gemaakt voor de sociale en economische agenda. We zijn graag bereid het verzoek te honoreren om op die programma's zienswijzen te kunnen indienen. Hierbij kan ook aan

Zienswijze	Reactie
gedetailleerde uitwerking te bevatten van de beoogde projecten, inclusief de organisatorische structuur, financiële aspecten en verantwoordingsmechanismen, waarbij verzocht wordt om de resultaten van de Brede Welvaart per gemeente inzichtelijk te maken. *Versterken van de lokale democratie* De raden benadrukken het belang van een heldere en transparante governance structuur, waarin de verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgelegd. Hierbij dient gewaakt te worden voor complexe verantwoordingsregels en dient zoveel mogelijk aangehaakt te worden bij bestaande structuren. Draag zorg voor de rol en positie van democratisch gekozen volksvertegenwoordigers en zorg dat waar noodzakelijk dit verankerd wordt. Bovendien dient de lokale democratische betrokkenheid (participatie van en met inwoners) overal waar noodzakelijk, verankerd te worden, inclusief de stem van jongeren. Bij projecten die landen in de gemeente, moet helder zijn wie waar verantwoordelijk voor is en wie beslissingsbevoegdheid draagt. Wees daarbij scherp op goede monitoring, waar steeds bekeken wordt of hetgeen gedaan wordt nog werkt, of er voldoende capaciteit beschikbaar is en blijft en of de effecten van de inzet voor langere termijn bestendig zijn.	alle genoemde aspecten aandacht worden besteed. De manier waarop dit het beste kan vraagt nadere uitwerking. De uitgangspunten met betrekking tot het voorkomen van complexe verantwoording en het zorgdragen voor effectieve uitvoering worden eveneens onderschreven. Evenals een goede democratische inbedding van de besteding van deze publieke middelen. De kwartiermaker heeft dit jaar als opdracht om de governance verder uit te werken en zorg te dragen voor een goede democratische inbedding en de betrokkenheid van inwoners, jongeren en anderen vorm te geven. De genoemde punten maken daar onderdeel vanuit. De Staat van Groningen is een rapport dat inzichtelijk maakt hoe het staat met de uitvoering van schadeafhandeling en versterking en het uitvoeringsprogramma Rijk. Het uitvoeringsprogramma Rijk is gebaseerd op de afspraken over de zorgplicht verduurzaming en de sociale en de economische agenda over de zorgplicht brede welvaart. Het rapport wordt jaarlijks uitgebracht en is de basis voor het gesprek met onder meer

Zienswijze	Reactie
	de regio. Vervolgens legt het kabinet verantwoording af aan de Tweede Kamer. In het najaar is er een voortgangsgesprek tussen Rijk en regio. De gesprekken vinden plaats met een vertegenwoordiging van het kabinet en een vertegenwoordiging van de betrokken colleges en waterschappen. Bijsturing op het uitvoeringsprogramma Rijk vindt plaats door de minister(s). Colleges zijn verantwoording schuldig aan Raden en Staten.
Oldambt:	
Er zijn zorgen over de uitvoering. Zoveel mogelijk van het beschikbare Nij Begun-geld moet bij de mensen komen. Daarvoor kan gebruik worden gemaakt van bestaande structuren (loketten). Ook moeten de gemeenten niet uitsluitend als doorgeefluik worden gebruikt. Zeker wanneer hiervoor geen extra middelen komen. Dit gezien de financieel moeilijke tijden die eraan zitten te komen voor de gemeenten. Er wordt de komende periode veel geïnvesteerd in Groningen. Dat is hard nodig, maar sta stil bij de uitvoerbaarheid daarvan. Er moeten veel mensen worden gezocht op een toch al krappe arbeidsmarkt. Huisartsen, scholen en andere instellingen hebben nu al veel aan het hoofd om alles (organisatorisch) rond te krijgen. Besteed hier specifiek aandacht aan in het uitvoeringsprogramma. Er mist een afwegingskader hoe de veertig voorstellen in de fiche bundel zijn teruggebracht tot de 16 maatregelen. Het is van essentieel belang dat het schadeherstel en de versterking goed worden afgehandeld. Dit is namelijk de kern van Nij Begun. Zorg voor zoveel mogelijk maatwerk per gemeente. Denk bijvoorbeeld aan Tijd voor Toekomst waarmee Oldambt al bezig is. Bij de Nij Begunbanen zou deze lokale invulling goed kunnen worden toegepast.	Een van de uitgangspunten is dat zoveel mogelijk geld bij mensen en initiatieven terecht moet komen. Een ander uitgangspunt is dat we zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande structuren. Aan beide zullen we sterk aan vasthouden. Ook het belang van voldoende Rijksfinanciering wordt onderschreven. Het klopt dat we veel extra mensen nodig hebben. Hierover zijn we in gesprek met partijen die de maatregelen moeten vormgeven, waaronder gemeenten en daaraan zullen we specifiek aandacht besteden bij de implementatie. Net als voor de druk op maatschappelijke instellingen. Het afwegingskader om te komen tot de 16 maatregelen is gelegen in de drie fundamenten onder de sociale agenda en de vastgestelde doelen en uitgangspunten. De 16 maatregelen leiden ertoe dat de doelen zo effectief mogelijk worden behaald. We zijn het eens dat versterking en schadeherstel essentieel zijn en de kern van Nij Begun vormen. De maatregelen zullen lokaal worden ingebed en uitgevoerd. Via de Staat van Groningen wordt de voortgang van de sociale agenda bijgehouden. Ook wordt per maatregel gekeken of deze effectief is en op welke wijze deze bijgesteld wordt. In de Groningenwet wordt vastgelegd dat er 5-jaarlijks een uitvoeringsprogramma wordt vastgesteld waarin grotere bijstellingen kunnen worden gedaan. Raden en Staten worden in de gelegenheid gesteld hierop hun zienswijze te geven (zie ook reactie Eemsdelta en het Hogeland)

Zienswijze	Reactie
We zien graag dat er meer duidelijkheid komt over wanneer en hoe er geëvalueerd gaat worden. Daarnaast zijn wij heel geïnteresseerd in wat er gebeurt wanneer een maatregel niet blijkt te werken of juist zo succesvol is dat er geen behoefte meer aan is.	
Pekela:	
Het uitgangspunt dat de sociale agenda niet bedoeld is om tekorten in gemeentelijke begrotingen op te vangen wordt volledig onderschreven. Voldoende financiering vanuit het Rijk voor regionale en maatschappelijke taken is een noodzakelijke randvoorwaarde, en kan niet via de sociale agenda worden gecompenseerd. We zien dat dat het Rijk een terugtrekkende beweging maakt als het gaat om de financiële bijdrage voor de uitvoeringskosten voor gemeenten. Hierdoor komen de maatregelen van de sociale agenda onder druk te staan. Alleen met extra middelen kan een structureel verschil worden gemaakt om het doel van de sociale agenda – de brede welvaart in Groningen en in de kop van Drenthe binnen een generatie op het landelijk gemiddelde te brengen – te realiseren.	Voldoende Rijksfinanciering is essentieel voor het slagen van de sociale agenda en het behalen van de doelen. De sociale agenda wordt niet gebruikt om gaten in de begroting te dichten en de kwartiermaker en zijn team zullen elke gelegenheid blijven aangrijpen om het belang van voldoende Rijksfinanciering voor de gemeentelijke en maatschappelijke taken als noodzakelijke basis te benadrukken.
Groningen:	
Wat betreft de uitvoerbaarheid van de agenda te waken voor complexe verantwoordingsregels; geen nieuwe structuren aan te leggen daar waar bestaande gebruikt kunnen worden; de (lokale) democratische betrokkenheid overal waar kan te verankeren, inclusief de ‘stem’ van jongeren; vraagt scherp te zijn op een goede monitoring, waar steeds bekeken wordt of hetgeen gedaan wordt nog werkt, of er voldoende capaciteit beschikbaar is en blijft en of de effecten van de inzet voor langere termijn bestendig zijn.	We onderschrijven de zienswijze van Groningen. Verantwoordingsregels dienen 'lean en mean'' te zijn, we bouwen conform de vastgestelde uitgangspunten zoveel mogelijk voort op bestaande structuren, zullen scherp zijn op goede monitoring en tussentijds kijken op welke wijze maatregelen aangepast moeten worden om de effectiviteit te vergroten. In de Staat van Groningen wordt daar periodiek verantwoording over afgelegd en er komen 5 jaarlijkse uitvoeringsprogramma's waarop ook Raden en Staten zienswijzen kunnen geven (zie ook reactie Eemsdelta en het Hogeland). De stem van jongeren behoudt onze grote aandacht, zie hiervoor ook onze reactie op de zienswijze van jongeren.
Aa en Hunze:	

Zienswijze	Reactie
heeft besloten geen zienswijze in te dienen, omdat de Raad zich kan vinden in de sociale agenda. Wel zijn over twee passages aandachtspunten meegegeven met betrekking tot teksten in de agenda.	De tekstuele suggesties hebben we meegenomen in de verwerking van de definitieve teksten van de sociale agenda.
Noordenveld:	
Er zijn zorgen of er voldoende menskracht aanwezig is om de uitvoering van de plannen te verwezenlijken. Een gevolg kan zijn dat gelden voor de Sociale Agenda niet besteed worden en wegvloeien uit het budget voor Nij Begun. De betrokkenheid van jongeren bij de totstandkoming van de Sociale Agenda wasgroot. Middels de zienswijze wordt opgeroepen om de betrokkenheid en inzet van jongeren bij het opstellen van de uitvoeringsagenda's en evaluaties te verankeren in de Agenda - Verzoek is het actief op zoek te gaan naar ‘stille’ armoede op te nemen in de Sociale Agenda. Hoe krijgt men deze groep in beeld? - Aan de media die nu opgenomen zijn in de Sociale Agenda toevoegen de regionale media en RTV Drenthe.	Er is inderdaad veel menskracht nodig om de sociale agenda te verwezenlijken. We zetten ons in overleg met maatschappelijke sectoren voor in om de inzet te realiseren. Tijd voor Toekomst doet daarop het grootste beslag. Met een invoertermijn van zeven jaar, goed overleg met sectoren als cultuur en sport waar mensen gevonden kunnen worden, in combinatie met langjarige contracten denken we dat het uitdagend en mogelijk is. Zo werken we dit uit voor alle maatregelen. We onderschrijven de urgentie om deze agenda uit te voeren, zodat middelen ingezet worden in de regio. Jongeren zullen we zeker blijven betrekken, zie ook onze reactie op de zienswijze van jongeren. Stille armoede is inderdaad een probleem, daarvoor zullen we bij de uitwerking van de agenda aandacht hebben. RTVNoord en DvhN kwamen actief naar ons toe met voorstellen die bijdragen aan de doelen van de sociale agenda. RTVDrenthe heeft inmiddels ook met de kwartiermaker gesproken en sluit waar mogelijk aan.
Midden-Groningen:	
In de te vormen allianties van maatschappelijke partijen is het belangrijk om rekening te houden met de relaties die deze partijen al met elkaar hebben. Gemeenten hebben in de praktijk voor veel vraagstukken namelijk een opdrachtgevende of coördinerende rol. In de uitwerking van de maatregelen en de vormgeving van allianties vragen we u dan ook gemeenten goed te betrekken. Het is essentieel dat ook inwoners in de kleinere dorpen en wijken de resultaten van de Sociale agenda gaan merken. Onze regio kent echter weinig maatschappelijke organisaties met een stevige uitvoeringskracht over het hele gebied. Hier moet rekening mee worden gehouden bij de vormgeving van	Beide aandachtspunten worden onderschreven en zullen worden meegenomen in de uitwerking van de sociale agenda. Een van de uitgangspunten is zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaande initiatieven, hieronder rekenen we ook lokale allianties, waarin gemeenten inderdaad veelal een grote rol spelen. Gemeenten zijn voor veel maatregelen een belangrijke alliantiepartij. Daarbij zullen we in het bijzonder aandacht besteden aan het borgen dat ook inwoners in kleinere dorpen de resultaten van de sociale agenda merken.

Zienswijze	Reactie
allianties, zodat de maatregelen worden uitgevoerd op de plekken waar deze het meest nodig zijn en niet alleen waar de uitvoeringscapaciteit aanwezig is.	
Tynaarlo:	
Wat ons betreft verdienen bij de uitvoering van de agenda de volgende doelgroepen speciale aandacht; jonge mantelzorgers, kinderen en jongeren in de pleegzorg en nieuwkomers. Het is van belang dat er onderscheid gemaakt blijft worden tussen de verrijkte schooldag en verlengde schooldag. De inzet van extra thematisch onderwijs gedurende de verrijkte schooldag (tijdens reguliere schooltijd) is een te grote belasting voor de docenten. De verlengde schooldag (na reguliere schooltijd) is een bewezen succes gebleken voor extra ontwikkeling van kinderen. Wij verzoeken om de titel van maatregel 3.13 'Verlagen aantal voortijdig schoolverlaters' uit te breiden met 'en thuiszitters'. Hiermee wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de groep thuiszitters, die een andere problematiek én aanpak kent dan voortijdig schoolverlaters. Helaas hebben wij moeten constateren dat in de reactie op de zienswijze op de doelen en uitgangspuntennotitie onvoldoende is ingegaan op de specifieke zorgen en verwachtingen. Met name de verduidelijking van de incidentele middelen en hun gerichte inzet werden als te weinig gedetailleerd ervaren. Zo, konden wij uit de reactie niet opmaken hoe de in maatregel 34 genoemde €500 miljoen aan incidentele middelen wordt verdeeld en beheerd. Wij hechten waarde aan een concretere en actiegerichte benadering. Verder vragen wij u om een helder en concreet proces te delen voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van de	De genoemde groepen zullen aandacht krijgen in de uitvoering van de sociale agenda. Terecht vraagt u daar aandacht voor. Het onderscheid tussen de verrijkte en verlengde schooldag is bekend. Er zijn vele vormen van de verrijkte schooldag in de praktijk. We spreken intensief met scholen, leraren, oudergeledingen, experts en anderen over de wijze waarop de verrijkte schooldag een succes kan worden. Alle opgedane kennis en ervaringen worden daarin meegenomen en moeten leiden tot een aanpak met breed draagvlak. We zullen de titel niet aanpassen, maar wel in het programma aandacht hebben voor thuiszitters, inderdaad een groot maatschappelijk probleem. Programma's als 2BE en Rubicon dragen bijvoorbeeld ook bij aan het voorkomen / bestrijden van thuiszitters. Het spijt en verwondert ons dat u de vorige reactienota onvoldoende vond. Wij menen met deze sociale agenda op de genoemde punten adequaat te hebben gereageerd. Zo volgt uit de uitgangspunten dat we maatregelen zoveel mogelijk structureel nemen. De incidentele 500 miljoen is gebruikt om de agenda structureel te financieren, vandaar ook dat er niet 100 miljoen jaarlijks, maar 128,7 miljoen is begroot. Met de oploop in de beginjaren past dat in het totale budget van 3,5 miljard over 30 jaar. De uitvoering van de sociale agenda gaat nu van start. Op korte termijn zullen we maatregelen pragmatisch van wal laten gaan, zodat inwoners dit jaar (en in 2026) de effecten van de sociale agenda merken. Dit jaar werken we verder aan een heldere uitvoeringsstructuur voor 2027. Ook in samenhang met Nij Begun en de economische agenda, waar we ook voortdurend inhoudelijk mee zullen blijven afstemmen. Alle besluiten worden in de regio voorgelegd aan de stuurgroep met wethouders namens alle gemeenten en de gedeputeerde van de provincie Groningen. Daaraan voorafgaand is een voorbereidend overleg van de directeuren sociaal domein uit dezelfde gremia. En aan Rijkszijde betreft dat een directeuren en DG-overleg. Colleges leggen verantwoording af aan Raden en Staten. Deze structuur is helder, navolgbaar en transparant.

Zienswijze	Reactie
sociale agenda, waarin ook de financiële stromen en middelenverdeling expliciet worden belicht. Wij horen graag meer over de communicatie met onze inwoners en betrokken lokale partners. Tot slot geven wij u mee dat het belangrijk is om de samenhang tussen de sociale- en economische agenda goed te bewaken, op elkaar af te stemmen en dit te blijven monitoren, zodat er geen breukvlakken ontstaan. De sociale agenda is er voor de inwoners. Het is van belang dat tijdens de uitvoering de inwoners gezien en gehoord worden om zeker te zijn dat we de juiste dingen blijven doen voor de inwoners.	We onderschrijven het belang om inwoners en in het bijzonder ook jongeren gezien en te horen, juist ook tijdens de uitvoering en zullen dat ook doen.
Stadskanaal:	
De sociale agenda is goed leesbaar. Dat er in het document ook Grunnings (Nedersaksisch) wordt gebruikt, vinden we schier. Het is belangrijk om ook volgende documenten en andere communicatie in begrijpelijke taal op te stellen. Het adequaat en tijdig informeren van inwoners over Nij Begun, in dit geval specifiek over (de maatregelen uit) de sociale agenda, dient regelmatig en via diverse mediakanalen te gebeuren. Borg dat de sociale agenda niet bedoeld is om gaten in begrotingen te dichten. Er wordt benadrukt dat het in de verantwoording van belang is om hierin een differentiatie naar gemeente op te nemen, zodat bijsturing op lokaal niveau mogelijk is. Gemeenten en haar ketenpartners spelen een belangrijke rol in de uitvoering. Uitvoering dient ook door lokale ondernemers te gebeuren. Het vinden van voldoende personeel is een uitdaging die in samenhang met de economische agenda aangegaan moet worden.	We zullen ervoor zorgen dat ook komende stukken goed leesbaar zijn en helder communiceren via diverse kanalen. Elke keer als een maatregel voor uitvoering gereed is zullen we dat doen. We onderschrijven het punt dat de sociale agenda niet bedoeld is om gaten in begrotingen te dichten en zullen het Rijk erop wijzen dat er voldoende financiering moet zijn voor de kerntaken. Ook delen we de opmerking dat geld voor de sociale agenda daaraan besteed dient te worden. Daar ligt ook een opdracht voor de regio: met deze agenda stellen we hoge (uitvoerings)ambities die we samen waar moeten maken. De kwartiermaker zal zich inzetten deze te realiseren. In de verantwoording zal zoveel als mogelijk differentiatie naar regio plaatsvinden, zodat er waar nodig lokaal bijgestuurd kan worden. We onderschrijven dat gemeenten en maatschappelijke partners een grote rol spelen bij de uitvoering en zijn het eens dat lokale ondernemers daarin ook een belangrijke rol moeten spelen. De uitdaging op het gebied van voldoende personeel onderschrijven we eveneens. Daarover is goed contact met de economische agenda en met de instellingen en opleidingsinstituten zodat er ook voldoende mensen zijn om de agenda tot een succes te maken. Een van de uitgangspunten van de sociale agenda is dat we zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande structuren. Ook dat punt onderschrijven wij.

Zienswijze	Reactie
Geld dat niet besteed wordt omdat er bijvoorbeeld vertraging is opgelopen bij een maatregel, dient beschikbaar te blijven voor de regio. Bestaande kennis dient te worden benut. De klankbordgroep meent dat er een efficiency-slag kan worden geslagen, door bestaande structuren optimaal te benutten en waar mogelijk te koppelen. De keuze voor de doelgroep 'kinderen en jongeren wordt gesteund. Tegelijkertijd leveren ouderen een waardevolle bijdrage aan de maatschappij en moeten zij niet vergeten worden. Maatregel 14 gaat over ondersteuning rondom zwangerschap, daarin dient ook aandacht te zijn voor seksuele voorlichting aan jongeren. De kwartiermaker gaat nu aan de slag met zijn vervolgopdracht: een uitvoeringsplan om de maatregelen in te voeren. Er wordt verzocht aan de kwartiermaker dit uitvoeringsplan aan de betrokken raden en staten voor te leggen, zodat deze middels een zienswijze hierop kunnen reageren.	Ouderen leveren zeker een waardevolle bijdrage. Ook voor hen zijn er maatregelen beschikbaar op het gebied van mentale gezondheid, leefbaarheid, geletterdheid en armoede. De maatregel omtrent zwangerschap zal in relatie met seksuele voorlichting worden bezien. Er komt een uitvoeringsagenda, deze wordt 5-jaarlijks bijgesteld en zal voor zienswijzen worden voorgelegd aan Raden en Staten (zie ook de reactie bij Eemsdelta en het Hogeland).
Westerkwartier:	
Richten en bundelen Wij juichen toe dat ongeveer de helft van het jaarlijkse budget direct en indirect aan onderwijs besteed. Onze suggestie is te bezien of de andere thema's -die ons overigens ook sympathiek en dierbaar zijn- in de uitvoering te verbinden zijn aan onderwijs en scholing. *Samenhang met economische agenda* Een springend punt vinden we de koppeling aan de Economische Agenda. Ondanks de aparte paragraaf over de "Samenhang sociale en economische agenda" is de echte	We zullen in de sociale agenda er zorg voor dragen dat lokale initiatieven worden versterkt en ook de verschillende maatregelen elkaar versterken, in het bijzonder in het onderwijs dat inderdaad budgettair het grootste beslag legt. De economische agenda is inmiddels gepresenteerd. De beide agenda's zijn anders van karakter, maar inhoudelijk op elkaar afgestemd. Zo draagt de sociale agenda zorg voor de verrijkte schooldag en investeert de economische agenda in campussen. We onderschrijven het belang van het tegengaan van beleidsconcurrentie en zullen daar voortdurend aandacht aan besteden. Dat helpt inderdaad bij de evaluatie. We zijn het eens dat de uitvoering succes maakt of breekt. Deze goed opzetten is de opdracht voor de kwartiermaker en het team voor dit jaar. Daarin zullen de genoemde

Zienswijze	Reactie
verbinding en synergie tussen die twee agenda's fragiel en weinig concreet. Hoe versterken beide agenda's elkaar? *Overlap en beleidsconcurrentie* Bij de maatregelen wordt aangegeven waar er raakvlakken zijn met bestaande activiteiten. Daar zitten risico's op het gebied van bestaande activiteiten of beleidsconcurrentie. Ons verzoek is de scheiding met bestaand beleid, verdringing daarvan of concurrentie daarmee duidelijk aan te geven. Dat helpt tegelijkertijd in de evaluatie en verantwoording achteraf. *Uitdagingen uitvoering* De uitvoering wordt spannend. Daarover wordt weinig duidelijkheid gegeven, terwijl die het succes maakt of breekt. Het lijkt alsof we er een nieuwe boven provinciale uitvoeringsorganisatie bij krijgen. Onmiddellijk rijzen er dan praktische vragen. Voor ons is daarbij de belangrijkste vraag: hoe worden het enthousiasme, kennis en kracht van de gemeenten ingezet? Wat is de rol van de gemeenteraad bij dat proces van uitvoering? *Betrokkenheid inwoners en volksvertegenwoordigingen* We zijn benieuwd hoe de betrokkenheid van inwoners, gemeenteraden en provinciale staten in de komende tijd en de volgende decennia vorm wordt gegeven. Onze gemeenteraad wil graag in de Sociale Agenda Nij Begun de belangen van zijn inwoners blijven behartigen.	aspecten worden meegenomen. Vooral het enthousiasme vasthouden is cruciaal: het moet door mensen in de praktijk gebeuren. We zullen inwoners, jongeren, scholen, vrijwilligers, andere betrokkenen blijven betrekken bij de verdere uitwerking van de sociale agenda. Ook gemeenteraden zullen hun positie krijgen bij (een deel van) de uitwerking van de maatregelen en via de verantwoording en bijstelling van de agenda.
Veendam en Westerwolde	
De gemeenteraden van Veendam en Westerwolde hebben beide aangegeven geen aanleiding te zien voor het aandragen van een zienswijze.	

3. Zienswijze Jongerendomein

Zienswijze Jongerendomein:	Reactie
Het jongerendomein bestaande uit Jong Noord, Jongerentop, 2BE, jongerenwerk Barkema & De Haan, WerkPro, Team 050, Jimmy's, Afterbeat, @Gewoon en Peers heeft een uitgebreide zienswijze ingediend. Met een aantal hoofdpunten en opmerkingen per maatregel. Het voert te ver deze hier allemaal in op te nemen. We bespraken deze nota in een constructief gesprek en gaan hiernaast op de belangrijkste punten in.	We hebben een goed en constructief overleg gehad over de inbreng vanuit het jongerendomein. Jongeren vragen terecht aandacht voor jongvolwassenen. We onderschrijven de zorgen over hun mentale gezondheid, vertrouwen in de overheid en toekomstperspectief. De sociale agenda is juist ook voor hen bedoeld. Ook de overgang naar het 18e levensjaar (evenals de overgang van primair naar voortgezet onderwijs) verdient extra aandacht. De vormgeving van participatie van jongeren, maar ook van inwoners, maatschappelijke organisaties, scholen, huisartsen, etc. is onderdeel van de opdracht voor dit jaar. We zijn graag bereid dit in een actieplan vast te leggen. De zin over jongerenparticipatie bij maatregel 16 roept vragen op en passen we aan. We zijn graag bereid bij te dragen aan de participatie van jongeren breed binnen Nij Begun en zijn het eens dat daar ook een behoorlijke basisstructuur en sterk netwerk, inclusief digitaal platform, hoort. Het klopt dat in de sociale agenda werken vanuit de bedoeling het uitgangspunt is. We zijn het eens dat dat vraagt dat er veel professionele ruimte moet zijn voor mentoren, jongerenwerkers, etc. en willen dat mogelijk maken. Jongeren als buddy inzetten om maatregelen tot een succes te maken, en hen erbij te ondersteunen, vinden we een goed voorstel en werken we graag samen nader uit. Datzelfde geldt voor het voorstel om jongeren die bijvoorbeeld social work studeerden in te zetten, of jongeren een kans te bieden via Nij Begunbanen. Jongeren stellen voor een aantal maatregelen voor om 10 procent van het budget te reserveren voor ideeën van jongeren. Dat vinden we een redelijk uitgangspunt: maatregelen zijn immers nadrukkelijk ook voor jongeren bedoeld en we willen hun initiatieven ondersteunen. We willen wel voorkomen hier enorme administratieve lasten mee te creëren. Daarnaast zijn we het eens dat dit niet vanzelf gaat en organiserend vermogen inclusief budget van jongeren vraagt. We zijn bereid dit mogelijk te maken. Terecht vestigen jongeren de aandacht op een goede overgang van primair naar voortgezet onderwijs. Daar zullen we bij de uitwerking van de agenda aandacht voor hebben, bijvoorbeeld door de suggestie van een brugfunctionaris die in beide scholen aanwezig is met het onderwijs te bespreken. De maatregel met betrekking tot mentale weerbaarheid zien er juist ook op om er eerder bij te zijn, dus problemen te voorkomen en ook aandacht te hebben voor jongeren die (nog) geen problemen hebben.

4. **Belangrijkste thema's uit de online reacties via www.stemvanprovinciegroningen.nl:**

Via de www.stemvanprovinciegroningen.nl is de mogelijkheid geboden om te reageren op onderwerpen uit de sociale agenda. De belangrijkste bevindingen hieruit worden hieronder genoemd.

1. **Gebruik van lokale expertise:** Veel deelnemers benadrukken het belang van lokale betrokkenheid bij de uitvoering van projecten. Er wordt gepleit voor samenwerking met regionale bureaus en zelfstandigen, zodat de economische voordelen binnen Groningen en Drenthe blijven.
2. **Ondersteuning van bestaande initiatieven:** Er is een sterke voorkeur om voort te bouwen op reeds bestaande projecten en structuren. Deelnemers geven aan dat er al veel waardevolle initiatieven zijn die met extra ondersteuning en financiering effectiever kunnen bijdragen aan maatschappelijke verbeteringen.
3. **Focus op jeugd en onderwijs:** Verschillende reacties wijzen op het belang van investeringen in jongeren en onderwijs. Er wordt gewezen op de noodzaak om taalachterstanden terug te dringen, gelijke kansen te bevorderen en infrastructuur te ontwikkelen die perspectief biedt voor de jeugd, zoals woningen en voorzieningen voor jonge gezinnen.
4. **Verbeteren van mentale gezondheid:** Er is aandacht voor het belang van mentale veerkracht en welzijn. Er wordt gesuggereerd om initiatieven te ondersteunen die bijdragen aan stressreductie en mentale gezondheid, zoals trainingen en ondersteuningsprogramma's.
5. **Integrale en duurzame aanpak:** Veel reacties pleiten voor een samenhangende aanpak waarbij leefbaarheid, duurzaamheid, gezondheid en armoedebestrijding met elkaar verbonden worden. Er wordt opgeroepen om te kijken naar oplossingen die meerdere maatschappelijke uitdagingen tegelijk aanpakken.
6. **Waardering voor natuur:** In de discussie wordt het belang van natuur en een gezonde leefomgeving onderstreept. Er wordt voorgesteld om bij beleidsontwikkeling nadrukkelijk rekening te houden met de balans tussen mens en natuur en initiatieven te stimuleren die de natuur beschermen en versterken.

Het zesde punt, waardering voor natuur onderschrijven we beleidsinhoudelijk, maar maakt als zelfstandig onderdeel geen deel uit van de sociale agenda. Wel kan de invulling van diverse maatregelen uit de sociale agenda bijdragen aan dit thema.

We onderschrijven de eerste 5 punten uit de online consultatie. Lokale expertise willen we benutten en gebruiken. Uitgangspunt is bovendien dat we aansluiten bij bestaande initiatieven en deze ook waarderen. De focus op jeugd en onderwijs komt nadrukkelijk naar voren in de inhoud van de sociale agenda. Dat geldt evenzeer voor het verbeteren van de mentale gezondheid. Met de vele lokale en regionale maatschappelijke partners werken we aan een integrale en duurzame aanpak.

Tot slot

De kwartiermaker en zijn team danken alle Raden en Staten, de jongeren en inwoners voor hun complimenten, raadzame adviezen en gedegen zienswijzen. Hier spreekt een grote betrokkenheid uit. Met de verwerking van deze zienswijzen en de toezeggingen voor de verdere uitvoering en betrokkenheid van Raden en Staten in het vervolg wordt de sociale agenda definitief vastgesteld. We zijn dankbaar voor de steun en zetten graag samen met inwoners, maatschappelijke instellingen, vrijwilligersorganisaties en Raden en Staten de schouders eronder om van de sociale agenda een succes te maken.